

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

21 päivänä joulukuuta 2016*

[20.3.2017 annetulla määräyksellä oikaistu teksti]

Muutoksenhaku — Ulkosuhteet — Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä maatalouden ja kalastuksen alan vapauttamistoimenpiteistä tehty sopimus — Päätös, jolla hyväksytään kansainvälisen sopimuksen tekeminen — Kumoamiskanne — Tutkittavaksi ottaminen — Asiavaltuus — Sopimuksen alueellinen soveltaminen — Sopimuksen tulkinta — Itsemääräämisoikeuden periaate — Sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate

Asiassa C-104/16 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 19.2.2016,

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään H. Legal, A. de Elera-San Miguel Hurtado ja A. Westerhof Löfflerová,

valittajana,

jota tukevat

Belgian kuningaskunta, asiamiehinään C. Pochet ja J.-C. Halleux,

Saksan liittotasavalta, asiamiehenään T. Henze,

Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään M. Sampol Pucurull ja S. Centeno Huerta,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään F. Alabrune, G. de Bergues, D. Colas, F. Fize ja B. Fodda,

Portugalin tasavalta, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja M. Figueiredo, ja

Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader), edustajinaan J.-F. Bellis, M. Struys, A. Bailleux, L. Eskenazi ja R. Hicheri, avocats,

väliintulijoina muutoksenhakuasteessa,

ja jossa muina osapuolina ovat

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Sagua el Hamran ja Río de Oron vapautuksen kansallinen rintama (Polisario-rintama),
edustajanaan G. Devers, avocat,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre, E. Paasivirta ja B. Eggers,

väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič ja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), E. Levits, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, C.G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin, F. Biltgen ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo-Peyronnel,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.7.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.9.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan unionin neuvosto vaatii valituksellaan kumottavaksi unionin yleisen tuomioistuimen 10.12.2015 antaman tuomion Polisario-rintama v. neuvosto (T-512/12, EU:T:2015:953; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi Sagua el Hamran ja Río de Oron vapautuksen kansallisen rintaman (Polisario-rintama) kanteen, jolla vaadittiin Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisen maataloustuotteita, jalostettuja maataloustuotteita sekä kaloja ja kalastustuotteita koskevia vastavuoroisia vapauttamistoimenpiteitä ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehdyn Euro-Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1, N:o 2 ja N:o 3 sekä niiden liitteiden korvaamista ja mainitun assosiaatiosopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen tekemisestä kirjeenvaihtona 8.3.2012 annetun neuvoston päätöksen 2012/497/EU (EUVL 2012, L 241, s. 2; jäljempänä riidanalainen päätös) osittaista kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja

- 2 San Franciscossa 26.6.1945 allekirjoitetun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärät ovat:

--

2. kehittää kansakuntien välillä ystävällisiä suhteita, jotka perustuvat kansojen yhtäläisten oikeuksien ja niiden itsemääräämisoikeuden periaatteen kunnioittamiseen, sekä ryhtyä muihin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin maailmanrauhan lujittamiseksi;

--”

- 3 Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan XI luku, jonka otsikko on ”Itsehallintoa vailla olevia alueita koskeva julistus”, sisältää peruskirjan 73 artiklan, jossa määrätään seuraavaa:

”Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenet, jotka ovat vastuussa tai ottavat vastuun sellaisten alueiden hallinnosta, joiden väestö ei vielä ole saavuttanut täydellistä itsehallintoa, tunnustavat sen periaatteen, että näiden alueiden asukkaiden edut ovat ensisijaiset, ja omaksuvat pyhänä luottamustehtävänänsä velvollisuuden edistää kaikin mahdollisin tavoin tämän peruskirjan luoman kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden järjestelmän puitteissa näiden alueiden asukkaiden hyvinvointia --

--”

Valtiosopimusoikeutta koskeva Wienin yleissopimus

- 4 Wienissä 23.5.1969 tehdyn valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 1155, s. 331; jäljempänä Wienin yleissopimus) johdanto-osan viimeisen perustelukappaleen mukaan tämän yleissopimuksen osapuolet ”vahvista[vat], että kansainvälisen tapaoikeuden säännöt ovat edelleen voimassa niiden kysymysten osalta, joita [mainitun] yleissopimuksen määräykset eivät sääntele”.

- 5 Tämän yleissopimuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Tämän yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolella olevat kansainväliset sopimukset”, määrätään seuraavaa:

”Se, että tämä yleissopimus ei koske niitä kansainvälisiä sopimuksia, jotka on tehty valtioiden ja muiden kansainvälisen oikeuden subjektien välillä tai jotka on tehty pelkästään tällaisten muiden subjektien välillä, taikka kansainvälisiä sopimuksia, jotka eivät ole kirjallisessa muodossa, ei vaikuta:

--

- b) siihen, kuinka niihin sovelletaan sellaisia tämän yleissopimuksen sääntöjä, joiden alaisia ne kansainvälisen oikeuden nojalla tästä yleissopimuksesta riippumatta saattavat olla; --

--”

- 6 Mainitun yleissopimuksen 26 artiklassa, jonka otsikko on ”Pacta sunt servanda -sääntö”, määrätään seuraavaa:

”Jokainen voimassa oleva valtiosopimus on sen osapuolia sitova, ja se on pantava täytäntöön vilpittömässä mielessä.”

- 7 Saman yleissopimuksen 29 artiklassa, jonka otsikko on ”Valtiosopimusten alueellinen soveltaminen”, määrätään seuraavaa:

”Jollei muuta tarkoitusta ilmene valtiosopimuksesta tai muuta ole osoitettu, valtiosopimus on jokaista osapuolta sitova sen koko alueen osalta.”

- 8 Wienin yleissopimuksen 30 artiklan, jonka otsikko on ”Perättäisten, samaa asiaa koskevien valtiosopimusten soveltaminen”, 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Milloin valtiosopimuksessa erityisesti määrätään, että se on riippuvainen jostakin aikaisemmasta tai myöhemmästä valtiosopimuksesta tai että sen ei katsota olevan ristiriidassa tällaisen valtiosopimuksen kanssa, tämän toisen valtiosopimuksen määräyksillä on etusija.”

- 9 Tämän yleissopimuksen 31 artiklan, jonka otsikko on ”Yleinen tulkintasääntö”, sanamuoto on seuraava:

”1. Valtiosopimusta on tulkittava vilpittömässä mielessä ja antamalla valtiosopimuksessa käytetyille sanonnoille niille kuuluvassa yhteydessä niiden tavallinen merkitys, sekä valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän valossa.

2. Valtiosopimusta tulkittaessa yhteys käsittää paitsi tekstin, johon sisältyy valtiosopimuksen johdanto ja liitteet:

- a) jokaisen sellaisen valtiosopimukseen liittyvän sopimuksen, joka on tehty kaikkien osapuolten välillä valtiosopimuksen tekemisen yhteydessä;
- b) jokaisen asiakirjan, jonka yksi tai useampi osapuoli on tehnyt valtiosopimuksen tekemisen yhteydessä ja jonka muut osapuolet ovat hyväksyneet valtiosopimusta koskevana asiakirjana.

3. Yhteyden lisäksi tulee ottaa huomioon:

- a) jokainen myöhempi osapuolten välillä tehty sopimus, joka koskee valtiosopimuksen tulkintaa tai sen määräysten soveltamista;
- b) jokainen myöhempi valtiosopimusta sovellettaessa noudatettu käytäntö, joka osoittaa osapuolten välisen yhteisymmärryksen valtiosopimuksen tulkinnasta;
- c) kaikki osapuolten välisissä suhteissa sovellettavissa olevan kansainvälisen oikeuden asiaan vaikuttavat säännöt.

4. Valtiosopimuksessa käytetylle sanonnalle on annettava erityinen merkitys, jos on osoitettavissa, että osapuolet ovat sitä tarkoittaneet.”

- 10 Mainitun yleissopimuksen 34 artiklassa, jonka otsikko on ”Kolmansia valtioita koskeva yleinen sääntö”, määrätään seuraavaa:

”Valtiosopimus ei luo velvoituksia eikä oikeuksia kolmannelle valtiolle sen suostumuksetta.”

Unionin oikeus

Assosiaatiosopimus

- 11 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välistä assosiointia koskeva Euro–Välimeri-sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 26.2.1996 (EYVL 2000, L 70, s. 2; jäljempänä assosiaatiosopimus), ja se hyväksyttiin mainittujen yhteisöjen puolesta 24.1.2000 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 2000/204/EY, EHTY (EYVL 2000, L 70, s. 1). Kyseisen sopimuksen 96 artiklan mukaan sopimus tuli voimaan 1.3.2000, kuten Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä julkaistusta ilmoituksesta ilmenee (EYVL 2000, L 70, s. 228).
- 12 Assosiaatiosopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:
- ”Perustetaan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden ja Marokon välinen liitto.”
- 13 Tämän sopimuksen II osasto, jonka otsikko on ”Tavaroiden vapaa liikkuvuus”, sisältää sopimuksen 6–30 artiklan.
- 14 Mainitun sopimuksen 16 artiklassa määrätään seuraavaa:
- ”Yhteisö ja Marokko vapauttavat asteittain kasvavassa määrin maataloustuotteiden ja kalastustuotteiden keskinäisen kaupankäyntinsä.”
- 15 Saman sopimuksen 17 artiklan 1 kohdan alkuperäisessä versiossa määrättiin seuraavaa:
- ”Marokosta peräisin olevien maataloustuotteiden ja kalastustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovelletaan pöytäkirjoissa N:o 1 ja 2 olevia määräyksiä.”
- 16 Assosiaatiosopimuksen VIII osasto, jonka otsikko on ”Institutionaaliset määräykset, yleiset määräykset ja loppumääräykset”, sisältää muun muassa sopimuksen 94 artiklan, jonka sanamuoto on seuraava:
- ”Tätä sopimusta sovelletaan alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan yhteisön ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksia näissä perustamissopimuksissa määrätyn edellytyksin, sekä Marokon kuningaskunnan alueeseen.”

Vapautussopimus

- 17 Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välinen maataloustuotteita, jalostettuja maataloustuotteita sekä kaloja ja kalastustuotteita koskevia vastavuoroisia vapauttamistoimenpiteitä ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1, N:o 2 ja N:o 3 sekä niiden liitteiden korvaamista ja mainitun assosiaatiosopimuksen muuttamista koskeva kirjeenvaihtona tehty sopimus (EUVL 2012, L 241, s. 4; jäljempänä vapautussopimus) allekirjoitettiin Brysselissä 13.12.2010 ennen kuin se hyväksyttiin unionin puolesta riidanalaisella päätöksellä. Kyseisen sopimuksen sanamuodon mukaan sopimus tuli voimaan 1.10.2012, kuten Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistusta ilmoituksesta ilmenee (EUVL 2012, L 255, s. 1).
- 18 Kuten vapautussopimuksesta ja riidanalaisen päätöksen 1–3 perustelukappaleesta ilmenee, kyseisen sopimuksen tarkoituksena on vapauttaa asteittain assosiaatiosopimuksen 16 artiklassa määrätyn mukaisesti maataloustuotteiden ja kalastustuotteiden kaupankäynti muuttamalla viimeksi mainitun sopimuksen tiettyjä määräyksiä ja sen liitteenä olevia tiettyjä pöytäkirjoja.

- 19 Vapautussopimuksella muutettiin täten muun muassa assosiaatiosopimuksen 17 artiklan 1 kohtaa, jossa määrätään vastedes seuraavaa:

”Marokosta peräisin oleviin pöytäkirjassa N:o 1 lueteltuihin maataloustuotteisiin, jalostettuihin maataloustuotteisiin sekä kaloihin ja kalastustuotteisiin sovelletaan Euroopan unioniin tuotaessa mainitussa pöytäkirjassa määrättyjä järjestelyjä.

– –”

- 20 Vapautussopimuksella muutettiin myös assosiaatiosopimuksen pöytäkirjaa N:o 1, jossa todetaan vastedes lähinnä, että Marokosta peräisin oleviin maataloustuotteisiin, jalostettuihin maataloustuotteisiin sekä kaloihin ja kalastustuotteisiin sovellettavat ja näiden kahden sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat arvotullit ja paljoustullit poistetaan tai niitä alennetaan määrättyille tasoille.

Asian tausta

- 21 Polisario-rintama on sääntöjensä 1 artiklan mukaan ”kansallinen vapautusliike, joka on syntynyt länsisaharalaisten pitkästä vastarinnasta ulkomaisen miehityksen eri muotoja vastaan”, ja se perustettiin 10.5.1973.
- 22 Polisario-rintaman perustamisen historiallinen ja kansainvälinen asiayhteys ja Länsi-Saharan tilanteen myöhempi kehitys, sellaisina kuin ne ilmenevät pääasiallisesti valituksenalaisen tuomion 1–16 kohdasta, voidaan tiivistää seuraavasti.
- 23 Länsi-Sahara on Luoteis-Afrikassa sijaitseva alue, josta tuli Espanjan kuningaskunnan siirtomaa 1800-luvun lopulla ennen kuin siitä tuli Espanjan provinssi, minkä jälkeen Yhdistyneet kansakunnat (YK) merkitsi sen vuonna 1963 Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklassa tarkoitettujen itsehallintoa vailla olevien alueiden luetteloon, jossa se on ollut tähän saakka.
- 24 YK:n yleiskokous hyväksyi 14.12.1960 päätöslauselman 1514 (XV), jonka otsikko on ”Itsenäisyyden myöntämistä siirtomaille ja siirtomaakansoille koskeva julistus” (jäljempänä YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 1514 (XV)) ja jossa todettiin muun muassa, että ”kaikilla kansoilla on itsemääräämisoikeus, jonka nojalla ne määrittävät vapaasti poliittisen asemansa”, ja että ”toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi huoltohallintoalueilla, itsehallintoa vailla olevilla alueilla ja kaikilla muilla alueilla, jotka eivät ole vielä itsenäistyneet, kaiken vallan siirtämiseksi välittömästi näiden alueiden kansoille ehdoitta ja varauksitta niiden vapaasti ilmaiseman tahdon ja toiveiden mukaan” sekä että ”kaikkien valtioiden on uskollisesti ja ehdottomasti noudatettava Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan määräyksiä – – kaikkien kansojen itsemääräämisoikeuksien ja alueellisen koskemattomuuden kunnioittamisen perusteella”.
- 25 YK:n yleiskokous hyväksyi 20.12.1966 päätöslauselman 2229 (XXI) Ifnin ja Espanjan Saharan kysymyksestä; tässä päätöslauselmassa se ”vahvist[i] Espanjan Saharan kans[an] erottamattoman oikeuden itsemääräämiseen” ja kehotti Espanjan kuningaskuntaa hallintovallan käyttäjänä päättämään viipymättä ”[YK:n] johdolla toteutettavan kansanäänestyksen järjestämistä koskevista menettelytavoista, jotta alueen alkuperäisväestö voisi käyttää vapaasti itsemääräämisoikeuttaan”.
- 26 YK:n yleiskokous hyväksyi 24.10.1970 päätöslauselman 2625 (XXV), jonka otsikko on ”Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan mukaisista valtioiden välisiä ystävällisiä suhteita ja yhteistyötä koskevista kansainvälisen oikeuden periaatteista annettu julistus” ja jolla se hyväksyi tämän julistuksen, jonka teksti on kyseisen päätöslauselman liitteenä. Mainitussa julistuksessa todetaan muun muassa, että ”jokaisen valtion on noudatettava [kansojen itsemääräämisoikeutta] peruskirjan määräysten mukaisesti” ja että ”siirtomaa-alueella tai muulla itsehallintoa vailla olevalla alueella on peruskirjan

nojalla oma ja sitä hallinnoivan valtion alueesta erillinen asema; tämä peruskirjaan perustuva oma ja erillinen asema on olemassa niin kauan kuin siirtomaan tai itsehallintoa vailla olevan alueen kansa ei käytä itsemääräämisoikeuttaan peruskirjan ja erityisesti sen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti”.

27 Espanjan kuningaskunta ilmoitti 20.8.1974 YK:lle suunnitelmastaan järjestää tämän johdolla kansanäänestys Länsi-Saharassa.

28 Kansainvälinen tuomioistuin antoi YK:n pääasiallisena lainkäyttöelimenä YK:n yleiskokouksen kehotuksesta sen Länsi-Saharan dekolonisaatioon liittyvien tehtävien yhteydessä 16.10.1975 neuvoo-antavan lausunnon (Länsi-Sahara, neuvoo-antava lausunto, jäljempänä Länsi-Saharaa koskeva neuvoo-antava lausunto; kansainvälisen tuomioistuimen oikeustapauskokoelma 1975, s. 12), jonka 162 kohdassa se totesi seuraavaa:

”Kansainvälisen tuomioistuimen tietoon saatetut seikat ja tiedot osoittavat, että Espanjan siirtomaavallan aikana Marokon sulttaanin ja tiettyjen Länsi-Saharan alueella elävien heimojen välillä oli uskollisuuteen perustuvia oikeussuhteita. Ne osoittavat myös, että oli olemassa oikeuksia, mukaan lukien tietyt maahan liittyvät oikeudet, jotka muodostivat oikeussuhteita Mauritanian alueen, siten kuin kansainvälinen tuomioistuin sen ymmärtää, ja Länsi-Saharan alueen välillä. Kansainvälinen tuomioistuin sitä vastoin katsoo, että sen tietoon saatetut seikat ja tiedot eivät osoita minkäänlaista yhtäältä Länsi-Saharan alueen ja toisaalta Marokon kuningaskunnan tai Mauritanian alueen välistä alueelliseen suvereniteettiin liittyvää yhteyttä. Kansainvälinen tuomioistuin ei näin ollen ole todennut sellaisia oikeudellisia suhteita, jotka vaikuttaisivat [YK:n yleiskokouksen] päätöslauselman 1514 (XV) – – soveltamiseen Länsi-Saharan dekolonisaatioon saati itsemääräämisoikeusperiaatteen soveltamiseen siten, että alueen kansat ilmaisevat vapaasti todellisen tahtonsa. – – ”

29 Kansainvälinen tuomioistuin vastasi arviointinsa päätteeksi kyseisessä neuvoo-antavassa lausunnossa YK:n yleiskokouksen sille esittämiin kysymyksiin seuraavalla tavalla:

”Kansainvälisen tuomioistuimen näkemyksen mukaan

--

Länsi-Sahara (Río de Oro ja Sakiel el Hamra) ei ollut ei-kenenkään-maata (terra nullius), kun siitä tuli Espanjan siirtomaa.

--

alueella oli Marokon kuningaskunnan kanssa oikeudellisia suhteita, joiden ominaispiirteet on mainittu tämän lausunnon 162 kohdassa;

--”

30 Samana päivänä kuin mainittu neuvoo-antava lausunto julkaistiin, Marokon kuningas piti puheen, jossa hän katsoi ”koko maailman tunnustaneen, että [Länsi-]Sahara kuului” Marokon kuningaskunnalle ja että hänen ”tehtävänänsä oli ottaa kyseinen alue takaisin haltuunsa rauhanomaisesti”, ja kehotti järjestämään tässä tarkoituksessa rauhanomaisen marssin, johon osallistui 350 000 henkilöä.

31 YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi 6.11.1975 Länsi-Saharaa koskevan päätöslauselman 380 (1975), jossa se ”[piti] valitettavana [ilmoitetun] marssin järjestämistä” ja ”[kehotti Marokon kuningaskuntaa] vetämään kaikki [kyseiseen] marssiin osallistuneet henkilöt välittömästi Länsi-Saharasta”.

32 Espanjan kuningaskunta ilmoitti 26.2.1976 YK:n pääsihteerille, että kyseisestä päivästä lukien se vetäytyy Länsi-Saharasta ja että se ei ole enää kansainvälisesti vastuussa tämän alueen hallinnosta.

- 33 Tällä välin oli syttynyt aseellinen konflikti Marokon kuningaskunnan, Mauritanian islamilaisen tasavallan ja Polisario-rintaman välillä.
- 34 Mauritanian islamilainen tasavalta teki 10.8.1979 Polisario-rintaman kanssa rauhansopimuksen, jonka nojalla se luopui kaikista aluevaatimuksistaan Länsi-Saharassa.
- 35 YK:n yleiskokous hyväksyi 21.11.1979 Länsi-Saharan kysymystä koskevan päätöslauselman 34/37, jossa se "[vahvisti] Länsi-Saharan kansan erottamattoman oikeuden itsemääräämiseen ja itsenäisyyteen [YK:n] peruskirjan – – ja päätöslauselman[sa] 1514 (XV) tavoitteiden mukaisesti", "[piti] erittäin valitettavana tilanteen muuttumista huonommaksi sen seurauksena, että Marokko jatkaa Länsi-Saharan miehittämistä", "[kehotti] itsepintaisesti myös Marokkoa sitoutumaan rauhanprosessiin ja lopettamaan Länsi-Saharan alueen miehittämisen" ja "[suositti] tässä tarkoituksessa, että [Polisario-rintama], joka edustaa Länsi-Saharan kansaa, osallistuu täysimääräisesti oikeudenmukaisen, kestäväen ja lopullisen poliittisen ratkaisun löytämiseen Länsi-Saharan kysymykseen [YK:n] päätöslauselmien ja julistusten mukaisesti".
- 36 Aseellinen konflikti Marokon kuningaskunnan ja Polisario-rintaman välillä jatkui siihen saakka, kunnes molemmat osapuolet hyväksyivät lähtökohtaisesti 30.8.1988 muun muassa YK:n pääsihteerin esittämät sovintoehdotukset, jotka koskivat erityisesti aselevon julistamista sekä kansanäänestyksen järjestämistä itsemääräämisoikeudesta YK:n valvonnassa.
- 37 Tätä kansanäänestystä ei ole vielä tähän mennessä pidetty, ja Marokon kuningaskunta hallitsee suurinta osaa Länsi-Saharan alueesta, jonka erottaa Polisario-rintaman hallinnoimasta muusta alueesta Marokon armeijan rakentama ja valvoma hiekkamuuri.

Oikeudenkäyntimenettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 38 Polisario-rintama nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 19.11.2012 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi.
- 39 Kanteensa tueksi Polisario-rintama vetosi 11 kanneperusteeseen.
- 40 Neuvosto vaati vastineessaan kanteen jättämistä tutkimatta tai muussa tapauksessa sen hylkäämistä perusteettomana sekä Polisario-rintaman velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 41 Unionin yleisen tuomioistuimen kahdeksannen jaoston puheenjohtajan 6.11.2013 antamalla määräyksellä Euroopan komissio hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan neuvoston vaatimuksia.
- 42 Unionin yleinen tuomioistuin tutki valituksenalaisessa tuomiossa ensin neuvoston ja komission väitteet, joiden mukaan kanne oli jätettävä tutkimatta yhtäältä sillä perusteella, että Polisario-rintama ei ollut osoittanut sitä, että se oli oikeushenkilö, eikä asianosaiskelpoisuuttaan, ja toisaalta sillä perusteella, että riidanalainen päätös ei koskenut sitä suoraan eikä erikseen. Se hylkäsi nämä kaksi oikeudenkäyntiväitettä valituksenalaisen tuomion 34–60 ja 61–114 kohdassa.
- 43 Polisario-rintaman asiavaltuudesta unionin yleinen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 73–103 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen tarkoituksena oli hyväksyä vapautussopimuksen tekeminen, ja totesi sitten, että tätä sopimusta "sovellet[tiin] myös" Länsi-Saharaan. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tämän jälkeen mainitun tuomion 105–110 ja 111–114 kohdassa "tämän johtopäätöksen perusteella", kuten kyseisen tuomion 104 kohdassa on mainittu, että mainitun päätöksen oli katsottava koskevan Polisario-rintamaa suoraan ja erikseen.

44 Unionin yleinen tuomioistuin aloitti toiseksi Polisario-rintaman vaatimustensa tueksi esittämien 11:n kumoamista koskevan kanneperusteen tarkastelun toteamalla valituksenalaisen tuomion 116 ja 117 kohdassa seuraavaa:

”116 Aluksi on todettava Polisario-rintaman kaikkien kanneperusteidensa tueksi esittämistä perusteluista ilmenevän, että sen kanteessa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista siltä osin kuin sillä on hyväksytty siinä tarkoitettun sopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan. Kuten edellä on esitetty tarkasteltaessa sitä, koskeeko riidanalainen päätös Polisario-rintamaa suoraan ja erikseen, riidanalainen päätös koskee Polisario-rintamaa suoraan ja erikseen juuri sen vuoksi, että tätä sopimusta sovelletaan myös Länsi-Saharaan.

117 Lisäksi on todettava, että Polisario-rintama esittää useita kanneperusteita, joista kaksi ensimmäistä koskevat riidanalaisen päätöksen muodollista laillisuutta, kun taas muut koskevat sen aineellista laillisuutta. Kantaja vetoaa riidanalaisen päätöksen lainvastaisuuteen ennen kaikkea sillä perusteella, että se on ristiriidassa unionin oikeuden ja kansainvälisen oikeuden kanssa. Kaikki kanneperusteet liittyvät todellisuudessa kysymykseen siitä, onko olemassa ehdoton kieltä unionin puolesta kansainvälinen sopimus, jota voidaan soveltaa kolmannen valtion tosiasiallisesti hallitsemaan alueeseen, ilman, että unioni ja sen jäsenvaltiot, tai yleisemmin kaikki muut valtiot, olisivat kuitenkaan tunnustaneet tämän valtion suvereniteettia tällä alueella (jäljempänä kiistanalainen alue), sekä tarvittaessa kysymykseen siitä, onko unionin toimielimillä tältä osin harkintavaltaa, tämän harkintavallan rajoista ja sen käyttämisen edellytyksistä.”

45 Unionin yleinen tuomioistuin tutki tämän jälkeen kunkin näistä kanneperusteista ja hylkäsi ne todeten muun muassa, ettei minkään niiden perusteella voitu näyttää toteen unioniin kohdistuvaa ehdotonta kieltä tehdä kolmannen valtion kanssa sopimus, jota voidaan soveltaa ”kiistanalaiseen alueeseen”.

46 Unionin yleinen tuomioistuin jätti kuitenkin tässä yhteydessä huomiotta joukon väitteitä, jotka sen mukaan liittyivät toissijaiseen kysymykseen siitä, millä edellytyksillä unionin toimielimet voivat hyväksyä tällaisen sopimuksen tekemisen.

47 Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin tutki tämän kysymyksen valituksenalaisen tuomion 223–247 kohdassa. Se arvioi tältä osin lähinnä, että vaikka neuvostolla on laaja harkintavalta unionin ulkosuhteiden hoitamisessa, se oli suunnitellussaan sellaisen sopimuksen hyväksymistä, jota oli tarkoitus soveltaa Länsi-Saharan kaltaiseen ”kiistanalaiseen alueeseen” ja jolla pyrittiin helpottamaan kyseiseltä alueelta peräisin olevien tuotteiden vientiä unioniin, velvollinen tutkimaan ensin kaikki käsiteltävän asian merkitykselliset seikat ja erityisesti varmistamaan, ettei tuotteita hyödynnetä kyseisen alueen väestön vahingoksi ja ettei sillä loukata asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tässä tapauksessa neuvosto oli laiminlyönyt tämän velvollisuuden.

48 Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 247 kohdassa, että ”neuvosto [oli] laiminlyönyt velvollisuutensa tutkia ennen riidanalaisen päätöksen antamista kaikki asiaan liittyvät seikat”, ja näin ollen kumosi päätöksen ”siltä osin kuin siinä hyväksytään [vapautus]sopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan”.

Oikeudenkäyntimenettely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset

49 Neuvosto vaati unionin tuomioistuimen kirjaamoon valituksensa jättämisen yhteydessä toimittamassaan erillisessä kirjelmässä asian käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 133–136 artiklan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä.

50 Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi tämän pyynnön 7.4.2016 antamallaan määräyksellä.

- 51 Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi 2.5., 13.5., 18.5. ja 24.5.2016 antamallaan päätöksillä Espanjan kuningaskunnan, Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Saksan liittotasavallan ja Belgian kuningaskunnan väliintulijoiksi tukemaan neuvoston vaatimuksia. Saksan liittotasavalta ei kuitenkaan myöhemmin osallistunut lainkaan asian käsittelyyn eikä Belgian kuningaskunta asian käsittelyn suulliseen vaiheeseen.
- 52 Unionin tuomioistuimen presidentti hyväksyi 9.6.2016 antamallaan määräyksellä Confédération marocaine de l'agriculture et du développement ruralin (Comader) väliintulijaksi tukemaan neuvoston vaatimuksia.
- 53 Neuvosto vaatii, että unionin tuomioistuin
- kumoaa valituksenalaisen tuomion
 - antaa asiassa lopullisen ratkaisun hylkäämällä kanteen ja
 - velvoittaa Polisario-rintaman korvaamaan neuvostolle sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhaussa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 54 Polisario-rintama vaatii, että unionin tuomioistuin
- ensisijaisesti jättää valituksen tutkimatta
 - toissijaisesti hylkää valituksen perusteettomana
 - vielä toissijaisemmin siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin hyväksyy neuvoston vaatimukset valituksenalaisen tuomion kumoamiseksi, antaa asiassa lopullisen ratkaisun kumoamalla riidanalaisen päätöksen ensimmäisessä oikeusasteessa hylättyjen perusteiden perusteella ja
 - velvoittaa neuvoston korvaamaan Polisario-rintamalle sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhaussa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 55 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin hyväksyy valituksen.
- 56 Belgian kuningaskunta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Portugalin tasavalta ja Comader vaativat myös, että unionin tuomioistuin hyväksyy valituksen.

Asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamista koskevat pyynnöt

- 57 Asian käsittelyn suullinen vaihe päätettiin unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 82 artiklan 2 kohdan mukaisesti julkisasiamiehen esitettyä ratkaisuehdotuksensa 13.9.2016.
- 58 Neuvosto ilmoitti unionin tuomioistuimelle tämän kirjaamoon 15.9.2016 toimittamallaan asiakirjalla, että kyseinen ratkaisuehdotus koski sen mukaan oikeudellista kysymystä, jota se ei ollut maininnut valituksessaan ja johon kukaan muukaan osapuoli ei ollut vedonnut, eli sitä, voidaanko vapautussopimusta soveltaa Länsi-Saharaan. Se ehdotti myös unionin tuomioistuimelle, että tämä määräisi asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen, mikäli asia olisi ratkaistava tämän kysymyksen perusteella.
- 59 Comader jätti unionin tuomioistuimen kirjaamoon 22.9.2016 toimittamallaan asiakirjalla asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamista koskevan pyynnön, joka pohjautui neuvoston esittämiä perusteita vastaaviin perusteisiin.

- 60 SEUT 252 artiklan toisesta kohdasta ilmenee tältä osin, että julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka vaativat hänen myötävaikutustaan, eivätkä julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai sen perustelut sido unionin tuomioistuinta (ks. tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 57 kohta ja tuomio 6.10.2015, komissio v. Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, 33 kohta).
- 61 Tämän vuoksi se, että asianosainen ei yhdy mainitussa ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä –, ei sellaisenaan voi olla peruste asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamiseksi uudelleen (ks. tuomio 22.11.2012, E.ON Energie v. komissio, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 62 kohta ja tuomio 17.9.2015, Mory ym. v. komissio C-33/14 P, EU:C:2015:609, 26 kohta).
- 62 Unionin tuomioistuin voi kuitenkin työjärjestyksensä 83 artiklan perusteella julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos asia olisi ratkaistava sellaisella oikeudellisella perusteella, josta asianosaisilla ei ole ollut tilaisuutta lausua.
- 63 Käsiteltävässä asiassa on kuitenkin todettava, että komissio esitti vastauskirjelmässään ne oikeudelliset väitteet, joihin neuvosto ja Comader viittaavat, sen perusteen tueksi, jolla neuvosto ja komissio riitauttavat unionin yleisen tuomioistuimen tekemän arvioinnin Polisario-rintaman asiavaltuudesta.
- 64 Lisäksi näihin oikeudellisiin väitteisiin vedottiin istunnossa, ja niistä käytiin kiivasta keskustelua kaikkien asianosaisten ja muiden osapuolten kesken.
- 65 Tässä tilanteessa unionin tuomioistuin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, ettei asian käsittelyn suullista vaihetta ole syytä määrätä aloitettavaksi uudelleen.

Valitus

Tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 66 Polisario-rintama vetoaa valituksen tutkimatta jättämiseen väittäen lähinnä, ettei unionilla ole vaadittua toimivaltaa tehdä kansainvälistä sopimusta, jota voitaisiin oikeudellisesti soveltaa Länsi-Saharaan, ja ettei neuvostolla ole siten mitään intressiä kyseenalaistaa valituksenalaista tuomiota, jossa rajoitutaan kumoamaan riidanalainen päätös ”siltä osin kuin siinä hyväksytään [vapautus]sopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan”.
- 67 Neuvosto ja komissio kiistävät tämän oikeudenkäyntiväitteen perusteltavuuden ja toteavat ensisijaisesti, että neuvoston kaltainen unionin toimielin voi tehdä valituksen ilman, että sen on näytettävä toteen oikeussuojan tarve. Ne väittävät toissijaisesti, että tämä vaatimus täyttyy joka tapauksessa käsiteltävässä asiassa, koska neuvoston intressissä on saada valituksenalainen tuomio kumottua, koska unionin yleinen tuomioistuin kumosi sillä riidanalaisen päätöksen osittain.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 68 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan toisen kohdan mukaan muutosta unionin tuomioistuimessa voivat hakea kaikki asianosaiset, joiden vaatimukset on kokonaan tai osittain hylätty unionin yleisessä tuomioistuimessa.

- 69 Lisäksi saman perussäännön 56 artiklan kolmannesta kohdasta ilmenee, että voidakseen valittaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta muussa kuin sellaisessa asiassa, joka koskee unionin ja sen henkilöstön välisiä riitoja, jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten ei pidä näyttää toteen, että niillä on oikeussuojan tarve (ks. tuomio 22.2.2005, komissio v. max.mobil, C-141/02 P, EU:C:2005:98, 48 kohta ja tuomio 21.12.2011, Ranska v. People’s Mojahedin Organization of Iran, C-27/09 P, EU:C:2011:853, 45 kohta).
- 70 Käsiteltävässä asiassa tästä seuraa, ettei neuvoston, jonka vaatimukset on hylätty unionin yleisessä tuomioistuimessa, tarvitse näyttää toteen, että sillä on oikeussuojan tarve, jotta se voisi tehdä esillä olevan valituksen.
- 71 Polisario-rintaman tästä valituksesta tekemä oikeudenkäyntiväite on täten hylättävä.

Asiakysymys

- 72 Neuvosto vetoaa valituksensa tueksi komission tukemana kuuteen valitusperusteeseen, joista ensimmäinen ja toinen perustuvat unionin yleisen tuomioistuimen tekemään oikeudelliseen virheeseen Polisario-rintaman asianosaiskelpoisuuden sekä tämän asiavaltuuden arvioinnissa. Kolmas valitusperuste koskee sitä, että unionin yleinen tuomioistuin arvioi virheellisesti tuomioistuinvalvontansa, joka kohdistuu neuvoston harkintavaltaan unionin taloudellisten ulkosuhteiden alalla, ulottuvuutta sekä tämän harkintavallan käyttämisen edellytyksiä. Neljäs valitusperuste perustuu siihen, ettei ne ultra petita -periaatetta ole noudatettu. Viides valitusperuste koskee Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja tiettyjen kansainvälisen oikeuden sääntöjen virheellistä tulkintaa ja soveltamista. Viimein kuudes valitusperuste koskee niiden edellytysten virheellistä arvioimista, joita sovelletaan unionin toimen osittaiseen kumoamiseen.
- 73 Aluksi on tutkittava toinen valitusperuste, jolla asetetaan kyseenalaiseksi unionin yleisen tuomioistuimen arviointi Polisario-rintaman asiavaltuudesta, ja tämän valitusperusteeseen yhteydessä etenkin neuvoston ja komission väitteet, jotka liittyvät unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 73–103 kohdassa tekemään päättelyyn siitä alustavasta kysymyksestä, voitiinko vapautussopimusta soveltaa Länsi-Saharaan vai ei.

Valituksenalainen tuomio

- 74 Unionin yleinen tuomioistuin totesi tältä osin heti aluksi valituksenalaisen tuomion 72 ja 73 kohdassa lähinnä, että kun otetaan huomioon Polisario-rintaman esittämät väitteet sen osoittamiseksi, että sillä on asiavaltuus, asiavaltuuden tutkimiseksi oli ensin määritettävä, voitiinko vapautussopimusta soveltaa Länsi-Saharaan vai ei.
- 75 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi seuraavaksi valituksenalaisen tuomion 74–88 kohdassa, että tämä kysymys itsessään edellytti mainitun sopimuksen tulkintaa, kun otetaan huomioon neuvoston, komission ja Polisario-rintaman tätä koskevat väitteet. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi valituksenalaisen tuomion 89–94 ja 98 kohdassa, että tällainen tulkinta oli tehtävä Wienin yleissopimuksen 31 artiklassa mainittujen yleisen kansainvälisen tapaoikeuden sääntöjen mukaisesti. Unionin yleinen tuomioistuin totesi sen sijaan valituksenalaisen tuomion 95–98 kohdassa lähinnä, ettei yleiseen kansainväliseen oikeuteen kuuluva sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate, joka ilmenee erityisesti Wienin yleissopimuksen 34 artiklasta, ollut merkityksellinen vapautussopimuksen tulkitsemiseksi, kun otetaan huomioon sen käsiteltävänä olleen kanteen erityisolosuhteet erotuksena siihen, mitä unionin tuomioistuin oli todennut 25.2.2010 antamassaan tuomiossa Brita (C-386/08, EU:C:2010:91).

76 Viimein unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi valituksenalaisen tuomion 99–102 kohdassa vapautussopimuksen alueellista soveltamisalaa ja totesi seuraavaa:

”99 [Wienin yleissopimuksen 31] artiklan mukaan on otettava huomioon erityisesti yhteys, jossa [vapautussopimuksen] kaltainen kansainvälinen sopimus on tehty. Kaikki edellä 77–87 kohdassa mainitut seikat kuuluvat tähän yhteyteen ja osoittavat, että unionin toimielimet olivat tietoisia siitä, että Marokon viranomaiset soveltavat – – assosiaatiosopimuksen määräyksiä myös Marokon kuningaskunnan hallitsemaan Länsi-Saharan osaan, eivätkä ne ole vastustaneet tätä soveltamista. Komissio on päinvastoin tehnyt jossain määrin yhteistyötä Marokon viranomaisten kanssa tässä soveltamisessa ja tunnustanut sen lopputuloksen sisällyttämällä Länsi-Saharaan sijoittautuneita yrityksiä edellä 74 kohdassa mainittuun luetteloon merkittyjen yritysten joukkoon.

100 On syytä todeta myös, että unionin ja Marokon kuningaskunnan kannat Länsi-Saharan kansainvälisestä asemasta eroavat toisistaan. Jos neuvosto ja komissio ovat tiivistäneet unionin kannan riittävästi ja asianmukaisesti (ks. edellä 74 ja 75 kohta), on selvää, että Marokon kuningaskunnalla on täysin eri käsitys asioista. Sen mukaan Länsi-Sahara on erottamaton osa sen aluetta.

101 Marokon viranomaiset saattoivat siten ymmärtää – – assosiaatiosopimuksen 94 artiklassa olevan viittauksen Marokon kuningaskunnan alueeseen siten, että se käsittää Länsi-Saharan tai ainakin Marokon kuningaskunnan hallitseman suurimman osan siitä. Vaikka unionin toimielimet olisivat olleet tietoisia tästä Marokon kuningaskunnan kannasta, kuten on esitetty, – – assosiaatiosopimukseen ei sisälly tulkintalauseketta tai muuta määräystä, jonka seurauksena Länsi-Sahara jäisi sen soveltamisalan ulkopuolelle.

102 On myös otettava huomioon, että [vapautussopimus] on tehty 12 vuotta – – assosiaatiosopimuksen hyväksymisen jälkeen, kun taas assosiaatiosopimus oli pantu täytäntöön koko tämän ajanjakson ajan. Jos unionin toimielimet olisivat halunneet vastustaa assosiaatiosopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna riidanalaisella päätöksellä, soveltamista Länsi-Saharaan, ne olisivat voineet vaatia, että [vapautussopimuksen] tekstiin sisällytetään lauseke, jonka mukaan tämä soveltaminen ei ole mahdollista. Tämä toimielinten toimimatta jättäminen tältä osin osoittaa niiden hyväksyvän ainakin implisiittisesti – – assosiaatiosopimuksen ja [vapautussopimuksen] tulkinnan, jonka mukaan näitä sopimuksia sovelletaan myös Marokon kuningaskunnan hallitsemaan Länsi-Saharan osaan.”

77 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tämän tulkinnan perusteella valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa, että vapautussopimusta oli sen asiayhteyteen sijoitettuna tulkittava siten, että sitä ”sovellet[tiin] myös Länsi-Saharaan”.

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

78 Neuvosto moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä oletti valituksenalaisen tuomion 73 kohdassa, että jos vapautussopimusta voitiin soveltaa Länsi-Saharaan, riidanalainen päätös saattoi automaattisesti koskea Polisario-rintamaa suoraan ja erikseen. Tällainen oletama on kuitenkin oikeudellisesti virheellinen. Kuten unionin yleinen tuomioistuin on itsekin aiemmin todennut 3.7.2007 antamassaan määräyksessä *Commune de Champagne* ym. v. neuvosto ja komissio (T-212/02, EU:T:2007:194, 90–94 kohta), neuvoston päätöksellä kansainvälisen sopimuksen tekemisestä unionin ja kolmannen valtion välillä ei nimittäin ole mitään oikeudellisia vaikutuksia tämän sopimuksen toisen osapuolen alueella. Tällaisen alueen tilannetta säännellään siten vain tämän toisen osapuolen täyttä toimivaltaansa käyttäen hyväksymillä oikeussäännöillä. Mainitun sopimuksen kyseisellä alueella tuottamat vaikutukset perustuvat lisäksi ainoastaan siihen, että päättäessään ratifioida tämän saman sopimuksen mainittu toinen osapuoli suostui siihen, että sopimus sitoo sitä, ja sitoutui toteuttamaan asianmukaiset toimenpiteet sopimukseen perustuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Se, että otetaan tutkittavaksi kumoamiskanne, joka koskee neuvoston päätöstä kansainvälisen sopimuksen tekemisestä, siltä osin kuin kanne koskee tämän kansainvälisen sopimuksen vaikutuksia toisen

sopimuspuolen alueella, johtaa siten siihen, että unionin tuomioistuimet ylittävät toimivaltansa lausueessaan unionin oikeuden kannalta kolmannelle valtiolle sopimuksesta, johon se on vapaasti ja täyttää toimivaltaansa käyttäen suostunut, seuraavien oikeuksien ja velvoitteiden lainmukaisuudesta. Unionin yleinen tuomioistuin teki kuitenkin juuri näin käsiteltävässä asiassa asettaessaan vapautussopimuksen soveltamisen Länsi-Saharaan ennakoedellytykseksi Polisario-rintaman asiavaltuudelle. Neuvosto korostaa viimein, ettei sillä, että Länsi-Sahara on kansainvälisessä oikeudessa ”kiistanalainen alue”, ole merkitystä unionin yleisen tuomioistuimen mainitussa määräyksessä tekemän päätelyn kannalta, jonka neuvosto hyväksyy kokonaisuudessaan.

- 79 Komissio väittää puolestaan, että muun muassa valituksenalaisen tuomion 87 kohdassa mainittua seikkaa, jonka mukaan vapautussopimusta sovelletaan ”tosiasiallisesti” tietyissä tilanteissa Länsi-Saharaan, ei voida pitää Wienin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleessa ja 3 kappaleen b kohdassa tarkoitettuina asiayhteyteen liittyvänä seikkana tai myöhemmin noudatettuna käytäntönä, joiden perusteella assosiaatiosopimuksen 94 artiklaa olisi perusteltua tulkita siten, että näitä kahta sopimusta voidaan soveltaa tähän itsehallintoa vailla olevaan alueeseen. Lisäksi on niin, että vaikka sopimukseen ei ole otettu lauseketta, jolla nimenomaisesti jätettäisiin Länsi-Sahara niiden soveltamisalan ulkopuolelle, tällä seikalla ei voida perustella sitä – kun otetaan huomioon unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä tämän itsehallintoa vailla olevan alueen asemasta vallitseva erimielisyys, johon unionin yleinen tuomioistuin on viitannut valituksenalaisen tuomion 100 kohdassa –, että mainittuja sopimuksia katsottaisiin voitavan soveltaa mainittuun alueeseen, kun otetaan huomioon Wienin yleissopimuksen 31 artiklan 3 kappaleen c kohta, tämän yleissopimuksen 34 artiklaan otettu sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate, jonka unionin tuomioistuin mainitsi 25.2.2010 antamassaan tuomiossa Brita (C-386/08, EU:C:2010:91), Länsi-Saharan väestön itsemääräämisoikeus, jonka unioni on maininnut useaan otteeseen kannanotoissaan tältä osin, sekä sopimusten alueellisen soveltamisalan alalla merkityksellinen kansainvälinen käytäntö.
- 80 Polisario-rintama huomauttaa vastauksessaan, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole tutkinut kysymystä, joka koskee vapautussopimuksen soveltamista Länsi-Saharaan, esittääkseen sen perusteella mitään oletamaa kanteen tutkittavaksi ottamista koskevista edellytyksistä vaan määrittääkseen tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevan asiayhteyden, jossa sen asiavaltuutta on tarkasteltava. Neuvosto ja komissio näet väittivät pitkään, että tämä sopimus ei ollut sovellettavissa kyseiseen alueeseen, ennen kuin ne myönsivät unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa sekä tämän jälkeen unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, että sopimukseen sisältyvää tullietuusjärjestelmää sovellettiin tosiasiallisesti tietyissä tapauksissa kyseiseltä alueelta peräisin oleviin tuotteisiin. Tämä seikka erottaa pohjimmiltaan mainitun sopimuksen kahdesta vastaavasta sopimuksesta, jotka Marokon kuningaskunta on tehnyt Amerikan yhdysvaltojen ja Euroopan vapaakauppajärjestön (EFTA) kanssa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 81 Kuten valituksenalaisen tuomion 73, 88 ja 98–102 kohdasta ilmenee, unionin yleisen tuomioistuimen kyseisen tuomion 103 kohdassa tekemä päätelmä, jonka mukaan vapautussopimusta ”sovelletaan myös Länsi-Saharaan”, ei perustu tosiseikkoja koskevaan toteamukseen vaan tämän sopimuksen oikeudelliseen tulkintaan, jonka mainittu tuomioistuin on tehnyt Wienin yleissopimuksen 31 artiklan nojalla.
- 82 Neuvoston ja komission kannat tältä osin unionin tuomioistuimessa ovat pohjimmiltaan yhteneväiset, sillä mainittu unionin yleisen tuomioistuimen päätelmä on näiden kahden toimielimen väitteiden perustana. Komissio väittää nimittäin, ettei vapautussopimusta voitu tulkita siten, että sitä voitaisiin oikeudellisesti soveltaa Länsi-Saharan alueeseen. Neuvosto puolestaan väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen lausueessaan toiselle osapuolelle tästä sopimuksesta, johon se on vapaasti ja täyttää toimivaltaansa käyttäen suostunut, seuraavien oikeuksien ja velvoitteiden lainmukaisuudesta. Tämän väitetyn oikeudellisen virheen arvioiminen edellyttää joka tapauksessa sitä,

että ensin tutkitaan, onko unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa tekemä päätelmä, joka koskee vapautussopimuksen soveltamista Länsi-Saharan alueeseen, perusteltu. Mikäli näin ei ole, tämän sopimuksen toisen osapuolen mahdollisiin oikeuksiin ja velvoitteisiin tämän alueen osalta ei nimittäin ole voinut kohdistua vaikutuksia.

- 83 On siten tarkistettava sen päättelyn perusteltavuus, jonka perusteella unionin yleinen tuomioistuin määrittä kuvailtuaan ensin valituksenalaisen tuomion 99 ja 100 kohdassa asiayhteyden, jossa vapautussopimus tehtiin, kyseisen tuomion 101 kohdassa seuraavaksi tämän sopimuksen soveltamisalan assosiaatiosopimuksen sanamuodon perusteella ja tarkasteli tämän jälkeen mainitun tuomion 102 kohdassa itse vapautussopimusta ennen kuin se teki saman tuomion 103 kohdassa mainitun päätelmän.
- 84 Tältä osin on ensinnäkin todettava valituksenalaisen tuomion 101 kohdan osalta, että unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi vapautussopimuksen alueellista soveltamisalaa assosiaatiosopimuksen 94 artiklan perusteella, jonka mukaan kyseistä sopimusta sovelletaan ”Marokon kuningaskunnan alueeseen”. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tarkemmin, että Marokon valtion viranomaiset saattoivat ymmärtää kyseisessä artiklassa mainitun viittauksen Marokon kuningaskuntaan siten, että Länsi-Sahara kuului siihen, ja että vaikka neuvosto ja komissio olivat tietoisia tällaisesta kannasta, assosiaatiosopimukseen ei sisällynyt yhtäkään tulkintalauseketta eikä muutakaan määräystä, jonka nojalla tämä alue olisi jätetty sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.
- 85 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi täten, että kun otetaan huomioon ensinnäkin Marokon kuningaskunnan kanta, jonka mukaan Länsi-Sahara oli erottamaton osa sen aluetta, ja toiseksi se, että neuvosto ja komissio olivat tietoisia tästä kannasta assosiaatiosopimuksen tekohetkellä, sekä kolmanneksi se, ettei sopimuksessa ollut määräystä, jolla Länsi-Sahara olisi jätetty tämän sopimuksen alueellisen soveltamisalan ulkopuolelle, assosiaatiosopimuksen osapuolten oli katsottava hiljaisesti suostuneen siihen, että sopimuksen 94 artiklassa olevaa ilmaisua ”Marokon kuningaskunnan alue” oli tulkittava siten, että tämä artikla käsitti myös mainitun alueen.
- 86 On kuitenkin todettava, että voidakseen määrittää asianmukaiset oikeudelliset seuraukset siitä, ettei assosiaatiosopimuksessa ollut määräystä, jolla Länsi-Sahara olisi jätetty sopimuksen alueellisen soveltamisalan ulkopuolelle, unionin yleisen tuomioistuimen oli tämän sopimuksen tulkinnassa noudatettava paitsi Wienin yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleessa mainittuja tulkintaa vilpittömässä mielessä koskevia sääntöjä myös tämän artiklan 3 kappaleen c kohdassa määrättyä tulkintasääntöä, jonka mukaan sopimusta on tulkittava ottaen huomioon kaikki kyseisen sopimuksen osapuolten välisissä suhteissa sovellettavissa olevan kansainvälisen oikeuden asiaan vaikuttavat säännöt (tuomio 25.2.2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 43 kohta; ks. myös vastaavasti tuomio 3.9.2008, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, 291 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 87 Vaikka käsiteltävässä asiassa sovellettavien merkityksellisten kansainvälisen oikeuden eri sääntöjen – eli itsemääräämisoikeuden periaatteen, Wienin yleissopimuksen 29 artiklaan otetun säännön ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteen – ulottuvuudet ovat osittain yhteneväisiä, nämä säännöt ovat itsenäisiä niin, että niitä kaikkia on tarkasteltava vuorotellen.
- 88 [Sellaisena, kuin ne ovat oikaistuina 20.3.2017 annetulla määräyksellä] Tässä yhteydessä on todettava aluksi, että muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 1 artiklassa mainittu tapaoikeuteen perustuva itsemääräämisoikeuden periaate on, kuten kansainvälinen tuomioistuin on todennut Länsi-Saharaa koskevan neuvoa-antavan lausuntonsa 54–56 kohdassa, kansainvälisen oikeuden periaate, jota sovelletaan kaikkiin itsehallintoa vailla oleviin alueisiin ja kaikkiin väestöihin, jotka eivät ole vielä itsenäistyneet. Sitä on lisäksi pidettävä oikeutena, johon voidaan vedota erga omnes, sekä yhtenä kansainvälisen oikeuden olennaisena periaatteena (Itä-Timor (Portugali v. Australia), tuomio, kansainvälisen tuomioistuimen oikeustapauskokoelma 1995, s. 90, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 89 Tämä periaate on täten osa niitä kansainvälisen oikeuden sääntöjä, joita sovelletaan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisissä suhteissa ja jotka unionin yleisen tuomioistuimen oli otettava huomioon.
- 90 Mainitun periaatteen mukaan, sellaisena kuin se on täsmennettynä tämän tuomion 26 kohdassa mainitussa YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa 2625 (XXV), ”siirtomaa-alueella tai muulla itsehallintoa vailla olevalla alueella on [Yhdistyneiden kansakuntien] peruskirjan nojalla oma ja – erillinen asema”.
- 91 YK:n yleiskokous on erityisesti ilmaissut Länsi-Saharaa koskevissa eri päätöslauselmissaan useaan otteeseen huolensa siitä, että ”alueen alkuperäisväestö voisi käyttää vapaasti itsemääräämisoikeuttaan”, kuten kansainvälinen tuomioistuin on todennut Länsi-Saharaa koskevan neuvoo-antavan lausuntonsa 62, 64 ja 68 kohdassa.
- 92 Kun otetaan huomioon Länsi-Saharan alueelle itsemääräämisoikeuden periaatteen nojalla tunnustettu oma ja erillinen asema verrattuna valtioiden asemaan, mukaan lukien Marokon kuningaskunta, assosiaatiosopimuksen 94 artiklassa mainittua ilmaisua ”Marokon kuningaskunnan alue” ei voida tulkita niin – aivan kuin komissio väittää ja aivan kuin julkisasiamies totesi pääasiallisesti ratkaisuehdotuksensa 71 ja 75 kohdassa –, että Länsi-Sahara kuuluisi tämän sopimuksen alueelliseen soveltamisalaan.
- 93 Käsiteltävässä asiassa on niin, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 3 kohdassa, että Länsi-Sahara on ollut vuodesta 1963 lähtien Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklassa tarkoitettujen itsehallintoa vailla olevien alueiden luettelossa, kyseinen tuomioistuin ei kuitenkaan määrittänyt sitä, mitä Länsi-Saharalla näin kansainvälisen oikeuden nojalla oleva asema merkitsi assosiaatiosopimuksen kyseiseen alueeseen soveltamatta jättämisen kannalta.
- 94 Seuraavaksi on todettava, että Wienin yleissopimuksen 29 artiklaan otetussa tapaoikeuden säännössä määrätään, että jollei muuta tarkoitusta ilmene valtiosopimuksesta tai muuta ole osoitettu, valtiosopimus on jokaista sen osapuolta sitova ”sen koko alueen osalta”.
- 95 Sijoitettuna assosiaatiosopimuksen 94 artiklan tulkinnan asiayhteyteen mainitusta säännöstä seuraa siten, että sopimus sitoo tavallisesti valtiota ilmaisulle ”alue” annettavassa tavanomaisessa merkityksessä ja yhdistettynä sitä edeltävän demonstratiivipronominin genetiivimuotoon ”sen” sen maantieteellisen alueen osalta, jolla kyseinen valtio käyttää täysimääräisesti kansainvälisessä oikeudessa suvereenille yksiköille tunnustettua toimivaltaa, lukuun ottamatta kaikkia muita alueita, kuten aluetta, joka saattaa kuulua ainoastaan mainitun valtion lainkäyttövallan tai kansainvälisen vastuun alaan.
- 96 Kuten komissio perustellusti väittää, tässä yhteydessä kansainvälisestä käytännöstä käy ilmi, että kun sopimusta on tarkoitus soveltaa paitsi valtion alueeseen myös tätä aluetta laajemmin, kyseisessä sopimuksessa määrätään nimenomaisesti, että kyseessä on alue, joka kuuluu kyseisen valtion ”lainkäyttövaltaan”, kuten esimerkiksi kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen, joka on hyväksytty New Yorkissa 10.12.1984, 2 artiklan 1 kappaleessa on mainittu, tai alue, ”jonka kansainvälisistä suhteista [mainittu valtio] vastaa”, kuten esimerkiksi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetun yleissopimuksen 56 artiklan 1 kappaleessa määrätään.
- 97 Wienin yleissopimuksen 29 artiklaan otettu tapaoikeuden sääntö on siten ensi arviolta myös esteenä sille, että Länsi-Saharan katsottaisiin kuuluvan assosiaatiosopimuksen alueelliseen soveltamisalaan.
- 98 Mainitusta tapaoikeuden säännöstä seuraa kuitenkin myös, että sopimus voi tämän tuomion 94 kohdassa mainitusta yleissäännöstä poiketen sitoa valtiota toiseen alueeseen nähden, jos tällainen aikomus käy ilmi kyseisestä sopimuksesta tai jos tämä on osoitettu muutoin.

- 99 Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin oletti virheellisesti, että koska neuvosto ja komissio olivat tietoisia Marokon kuningaskunnan kannasta, jonka mukaan assosiaatiosopimusta voitiin soveltaa Länsi-Saharaan, nämä toimielimet olivat hiljaisesti hyväksyneet tämän kannan, kuten tämän tuomion 85 kohdassa on mainittu.
- 100 Viimein on korostettava, että yleiseen kansainväliseen oikeuteen kuuluvan sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteen nojalla, josta Wienin yleissopimuksen 34 artiklassa mainittu sääntö on erityinen ilmaisu, sopimuksesta ei saa olla haittaa tai etua kolmansille ilman niiden suostumusta (ks. tuomio 25.2.2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 44 ja 52 kohta).
- 101 Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi lähinnä valituksenalaisen tuomion 95–97 kohdassa, kuten tämän tuomion 75 kohdassa on mainittu, ettei mainittu periaate ollut merkityksellinen sen käsiteltävänä olleen kanteen tutkimiseksi erotuksena siihen, mitä unionin tuomioistuin oli todennut 25.2.2010 antamassaan tuomiossa Brita (C-386/08, EU:C:2010:91), koska tämän kanteen erityisolosuhteet erosivat viimeksi mainitun tuomion antamiseen johtaneen asian olosuhteista.
- 102 Unionin yleinen tuomioistuin totesi etenkin valituksenalaisen tuomion 96 ja 97 kohdassa, ettei unioni ollut tehnyt mitään muuta Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita koskevaa assosiaatiosopimusta kuin sopimuksen Marokon kuningaskunnan kanssa, kun taas 25.2.2010 annetun tuomion Brita (C-386/08, EU:C:2010:91) taustalla olevassa asiassa unioni oli tehnyt assosiaatiosopimuksen paitsi Israelin valtion myös Länsirannan ja Gazan alueen palestiinalaishallinnon puolesta toimivan Palestiinan vapautusjärjestön (PLO) kanssa.
- 103 Päinvastoin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate oli kuitenkin otettava huomioon tällaisessa tulkinnassa, koska unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä tehdyn assosiaatiosopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan olisi johtanut siihen, että tällä sopimuksella on vaikutuksia ”kolmanteen”.
- 104 On nimittäin muistutettava, että kansainvälinen tuomioistuin katsoi Länsi-Saharaa koskevassa neuvoa-antavassa lausunnossaan, johon unionin yleinen tuomioistuin itse viittasi valituksenalaisen tuomion 8 kohdassa, yhtäältä, ettei Länsi-Sahara ”ollut ei-kenenkään-maata (terra nullius), kun siitä tuli Espanjan [kuningaskunnan] siirtomaa”, ja toisaalta, että sen tietoon saatetut seikat ja tiedot ”eivät osoit[taneet] minkäänlaista alueelliseen suvereniteettiin liittyvää yhteyttä” tämän alueen ja Marokon kuningaskunnan välillä.
- 105 Kansainvälinen tuomioistuin korosti tältä osin Länsi-Saharaa koskevassa neuvoa-antavassa lausunnossaan tarkemmin sanottuna, että tämän alueen väestöllä oli yleisen kansainvälisen oikeuden nojalla itsemääräämisoikeus, kuten tämän tuomion 90 ja 91 kohdassa on mainittu, kun YK:n yleiskokous puolestaan suositti tämän tuomion 35 kohdassa mainitun Länsi-Saharan kysymystä koskevan päätöslauselmansa 34/37 7 kohdassa, että Polisario-rintama, ”joka edustaa Länsi-Saharan kansaa, osallistuu täysimääräisesti oikeudenmukaisen, kestävän ja lopullisen poliittisen ratkaisun löytämiseen Länsi-Saharan kysymykseen”, kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 14 kohdassa ja kuten komissio mainitsi unionin tuomioistuimessa.
- 106 Näiden seikkojen perusteella Länsi-Saharan väestöä on pidettävä ”kolmantena osapuolena” sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteessa tarkoitettulla tavalla, kuten julkisasiamies lähinnä totesi ratkaisuehdotuksensa 105 kohdassa. Assosiaatiosopimuksen täytäntöönpano voi vaikuttaa tällaiseen kolmanteen osapuoleen, jos Länsi-Saharan alue sisällytetään mainitun sopimuksen soveltamisalaan, ilman että on tarpeen määrittää, onko tällaisesta täytäntöönpanosta haittaa tai päinvastoin etua tälle osapuolelle. On riittävää todeta nimittäin, että kummassakin tapauksessa mainitulle täytäntöönpanolle on saatava tällaisen kolmannen osapuolen suostumus. Käsiteltävässä asiassa valituksenalaisesta tuomiosta ei kuitenkaan ilmene, että Länsi-Saharan väestö olisi antanut tällaisen suostumuksen.

- 107 Näin ollen se, että Länsi-Saharan alueen katsotaan kuuluvan assosiaatiosopimuksen soveltamisalaan, on vastoin kansainväliseen oikeuteen kuuluvaa sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatetta, jota sovelletaan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisissä suhteissa.
- 108 Edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 101 ja 103 kohdassa, että unionin ja Marokon kuningaskunnan oli katsottava hiljaisesti suostuneen siihen, että assosiaatiosopimuksen 94 artiklassa olevaa ilmaisua ”Marokon kuningaskunnan alue” tulkitaan siten, että Länsi-Saharan alue kuuluu ilmaisun alaan.
- 109 Toiseksi valituksenalaisen tuomion 102 kohdasta on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että jos neuvosto ja komissio olisivat halunneet vastustaa vapautussopimuksen soveltamista Länsi-Saharan alueeseen, ne olisivat voineet vaatia lausekkeen, jolla tällainen soveltaminen suljetaan pois, sisällyttämistä kyseiseen sopimukseen, ennen kuin se lisäsi, että niiden ”toimimatta jättäminen” tältä osin osoittaa niiden implisiittisesti hyväksyneen sen, että tämän sopimuksen katsotaan assosiaatiosopimuksen tavoin olevan sovellettavissa mainittuun alueeseen.
- 110 Tältä osin Wienin yleissopimuksen 30 artiklan 2 kappaleessa kodifioidaan sääntö, jonka mukaan on niin, että milloin valtiosopimuksessa erityisesti määrätään, että se on riippuvainen jostakin aikaisemmasta tai myöhemmästä valtiosopimuksesta tai että sen ei katsota olevan ristiriidassa tällaisen valtiosopimuksen kanssa, tämän toisen valtiosopimuksen määräyksillä on etusija.
- 111 Vapautussopimus on kuitenkin, kuten valituksenalaisen tuomion 18, 20 ja 21 kohdasta ilmenee, sopimus, jolla on tarkoitus muuttaa unionin ja Marokon kuningaskunnan välistä aikaisempaa sopimusta eli assosiaatiosopimusta ja tarkemmin sanottuna tämän aiemman sopimuksen määräyksiä maatalous- ja kalastustuotteiden kaupan vapauttamisen alalla. Vapautussopimuksella on täten muutettu, kuten valituksenalaisen tuomion samoista kohdista ilmenee, assosiaatiosopimuksen 96 artiklasta neljää artiklaa, joiden joukossa ei ole viimeksi mainitun sopimuksen 94 artikla, ja sillä on korvattu tämän sopimuksen liitteenä olevista viidestä pöytäkirjasta kolme. Nämä muutokset ovat tyhjentyviä, minkä vahvistaa unionin ja Marokon kuningaskunnan välinen kirjeenvaihto, jota on käytetty vapautussopimuksen toteuttamismuotona.
- 112 Tästä seuraa, että assosiaatiosopimus ja vapautussopimus ovat samojen osapuolten välillä tehtyjä peräkkäisiä sopimuksia ja että vapautussopimuksen on katsottava myöhempänä sopimuksena, joka koskee aiemmalla sopimuksella jo laajalti säännellyn alan täsmällisiä ja rajattuja näkökohtia, olevan riippuvainen aiemmasta sopimuksesta.
- 113 Kun otetaan huomioon tällainen erityinen yhteys, jota ei ole asetettu kyseenalaiseksi unionin tuomioistuimessa, on todettava Wienin sopimuksen 30 artiklan 2 kappaleessa kodifioidun säännön mukaan, että assosiaatiosopimuksen määräykset, joita ei ole nimenomaisesti muutettu vapautussopimuksella, ovat ensisijaisia vapautussopimukseen nähden tämän soveltamiseksi, jotta vältetään kaikki ristiriitaisuudet näiden sopimusten välillä.
- 114 Tästä seuraa, ettei vapautussopimusta voitu ymmärtää sen tekohetkellä niin, että sen alueellinen soveltamisala käsitti Länsi-Saharan alueen, ja ettei siihen tarvinnut sisällyttää lauseketta, jolla nimenomaisesti jätetään kyseinen alue mainitun soveltamisalan ulkopuolelle.
- 115 Unionin yleinen tuomioistuin teki täten oikeudellisen virheen katsoessaan, että neuvoston ja komission oli katsottava hyväksyneen sen, että assosiaatiosopimusta ja vapautussopimusta sovelletaan Länsi-Saharan alueeseen, sillä perusteella, etteivät ne olleet sisällyttäneet näistä sopimuksista jälkimmäiseen lauseketta tällaisen soveltamisen poissulkemiseksi.
- 116 Kaiken edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa, että vapautussopimusta oli tulkittava siten, että sitä voitiin soveltaa Länsi-Saharan alueeseen ja tarkemmin sanottuna Marokon kuningaskunnan hallitsemaan tämän alueen

- osaan, sillä tällaista tulkintaa ei voida perustella assosiaatiosopimuksen tekstillä eikä vapautussopimuksen tekstillä eikä viimein olosuhteilla, jotka vallitsivat näitä kahta sopimusta tehtäessä, sellaisina kuin niihin on viitattu valituksenalaisen tuomion 101 ja 102 kohdassa.
- 117 Tätä arviointia ei voida asettaa kyseenalaiseksi unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 99 kohdassa kyseisen tuomion 77–87 kohdassa mainittujen tosiseikkojen perusteella tekemällä arvioinnilla.
- 118 Unionin yleisen tuomioistuimen mainituissa kohdissa tekemistä toteamuksista ja arvioinneista ilmenee aluksi, että neuvosto ja komissio olivat vapautussopimusta tehtäessä tietoisia siitä, että Marokon viranomaiset olivat soveltaneet assosiaatiosopimuksen määräyksiä Länsi-Saharaan jo useiden vuosien ajan. Nämä kaksi toimielintä eivät tämän jälkeen missään vaiheessa riitauttaneet tätä soveltamista ja komissio teki yhteistyötä tämän osalta tietyssä määrin. Viimein assosiaatiosopimuksella käyttöön otettua ja vapautussopimuksella muutettua tullietuusjärjestelmää sovelletaan tietyissä tilanteissa ”tosiasiallisesti” Länsi-Saharasta peräisin oleviin tuotteisiin näistä sopimuksista jälkimmäisen tekemisestä lukien, kuten neuvosto ja komissio ovat muistuttaneet kirjelmässään ja istunnossa.
- 119 Kuten valituksenalaisen tuomion 102 kohdasta ilmenee, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tämän assosiaatiosopimuksen tekemisen jälkeisen käytännön perusteella oli perusteltua tulkita tätä sopimusta ja vapautussopimusta siten, että Länsi-Saharan alue kuului mainittujen sopimusten soveltamisalaan.
- 120 Tässä yhteydessä on korostettava, että Wienin yleissopimuksen 31 artiklan 3 kappaleen b kohdan sanamuodon mukaan valtiosopimuksen tulkittamiseksi on sopimuksen asiayhteyden lisäksi otettava huomioon muun muassa jokainen myöhempi valtiosopimusta sovellettaessa noudatettu käytäntö, joka osoittaa osapuolten välisen yhteisymmärryksen valtiosopimuksen tulkinnasta.
- 121 Käsiteltävässä asiassa on niin, kuten valituksenalaisen tuomion 77, 83 ja 87 kohdasta ilmenee, että neuvosto ja komissio korostivat Polisario-rintaman tavoin, että vaikka assosiaatiosopimuksessa ja vapautussopimuksessa määrättyä tullietuusjärjestelmää sovellettiin tietyissä tilanteissa Länsi-Saharasta peräisin oleviin tuotteisiin, tämä soveltaminen oli luonteeltaan ”tosiasiallista”.
- 122 On todettava, että toisin kuin Wienin yleissopimuksen 31 artiklan 3 kappaleen b kohdassa määrätään, unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan tutkinut, merkitsikö tällainen soveltaminen tietyissä tilanteissa osapuolten välisen sellaisen sopimuksen olemassaoloa, jolla oli tarkoitus muuttaa assosiaatiosopimuksen 94 artiklan tulkintaa.
- 123 Lisäksi myöhemmästä käytännöstä ilmenevä unionin väitetty tahto, jonka mukaan assosiaatio- ja vapautussopimusta sovellettaisiin vastedes oikeudellisesti Länsi-Saharan alueeseen, olisi välttämättä merkinnyt sen hyväksymistä, että unionin aikomuksena oli panna nämä sopimukset täytäntöön tavalla, joka ei olisi yhteensopiva itsemääräämisoikeuden periaatteen ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteen kanssa, vaikka unioni muistutti toistuvasti tarpeesta noudattaa näitä periaatteita, kuten komissio korostaa.
- 124 Tällainen täytäntöönpano on kuitenkin väistämättä ristiriidassa sopimusten täytäntöönpanoa vilpittömässä mielessä koskevan periaatteen kanssa, joka on lisäksi yleisen kansainvälisen oikeuden sitova periaate, jota sovelletaan kansainvälisen oikeuden subjekteihin, jotka ovat sopimuspuolina tietyssä sopimuksessa (ks. vastaavasti tuomio 16.6.1998, Racke, C-162/96, EU:C:1998:293, 49 kohta ja tuomio 23.1.2014, Manzi ja Compagnia Naviera Orchestra, C-537/11, EU:C:2014:19, 38 kohta).
- 125 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen myös katsoessaan, että valituksenalaisen tuomion 99 ja 102 kohdassa mainitun myöhemmän käytännön perusteella oli perusteltua tulkita mainittuja sopimuksia siten, että niitä voitiin oikeudellisesti soveltaa Länsi-Saharan alueeseen.

- 126 Koska unionin yleinen tuomioistuin katsoi siten virheellisesti, että vapautussopimusta oli tulkittava siten, että sitä voitiin oikeudellisesti soveltaa Länsi-Saharan alueeseen, ennen kuin se otti tämän päätelmän Polisario-rintaman asiavaltuuden arvioinnin lähtökohdaksi, kuten tämän tuomion 43, 44 ja 74 kohdassa on mainittu, valitus on hyväksyttävä ilman, että on lisäksi tarpeen tutkia muita neuvoston ja komission valitusperusteita ja väitteitä.
- 127 Valituksenalainen tuomio on täten kumottava.

Kanne

- 128 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi ja jos unionin tuomioistuin kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun, se voi joko itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.
- 129 Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen on asianmukaista ratkaista lopullisesti asia, joka on ratkaisukelpoinen.
- 130 SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa määrätään tältä osin kahdesta tilanteesta, joissa luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä katsotaan olevan asiavaltuus nostaa kanne toimesta, jota ei ole osoitettu sille. Tällaisen kanteen nostaminen on mahdollista yhtäältä sillä edellytyksellä, että tuo toimi koskee kyseistä henkilöä suoraan ja erikseen. Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi toisaalta nostaa kanteen sääntelytoimesta, joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä, jos kyseinen toimi koskee sitä suoraan.
- 131 Käsiteltävässä asiassa on aluksi todettava, että Polisario-rintaman esittämät perusteet sen osoittamiseksi, että sillä on asiavaltuus riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi, perustuvat väitteeseen, jonka mukaan vapautussopimusta, jonka tekeminen mainitulla päätöksellä hyväksytään, sovelletaan käytännössä tietyissä tilanteissa Länsi-Saharaan, vaikka tämä ei kuulukaan Marokon kuningaskunnan alueeseen.
- 132 Kuten tämän tuomion 83–125 kohdassa mainituista perusteista ilmenee, vapautussopimusta on kuitenkin tulkittava asiassa merkityksellisten kansainvälisen oikeuden sääntöjen, joita sovelletaan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisissä suhteissa, mukaan niin, ettei sitä sovelleta Länsi-Saharan alueeseen.
- 133 Ilman että on tarpeen tutkia muita väitteitä, joilla neuvosto ja komissio kiistävät kanteen tutkittavaksi ottamisen, on täten katsottava, ettei Polisario-rintamalla voida missään tapauksessa katsoa olevan asiavaltuutta riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi, kun otetaan huomioon sen esittämät väitteet.
- 134 Kanne on tämän vuoksi jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

- 135 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus hyväksytään ja unionin tuomioistuin itse ratkaisee riidan lopullisesti, se tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.
- 136 Kyseisen työjärjestyksen 138 artiklan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

- 137 Koska neuvosto on käsiteltävässä asiassa vaatinut Polisario-rintaman velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, Polisario-rintama on velvoitettava korvaamaan tälle toimielimelle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 138 Työjärjestyksen 140 artiklan, jota sovelletaan kyseisen työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla myös valituksen käsittelyyn, 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 139 Käsiteltävässä asiassa Belgian kuningaskunta, Saksan liittotasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta ja Portugalin tasavalta sekä komissio, joka oli väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 140 Viimein työjärjestyksen 140 artiklan, jota sovelletaan kyseisen työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla myös valituksen käsittelyyn, 3 kohdassa määrätään, että unionin tuomioistuin voi määrätä, että muu väliintulija kuin jäsenvaltio tai toimielin vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 141 Käsiteltävänä olevassa asiassa on päätettävä, että Comader vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Unionin yleisen tuomioistuimen 10.12.2015 antama tuomio Polisario-rintama vastaan neuvosto (T-512/12, EU:T:2015:953) kumotaan.**
- 2) **Sagua el Hamran ja Río de Oron vapautuksen kansallisen rintaman (Polisario-rintama) kanne jätetään tutkimatta.**
- 3) **Sagua el Hamran ja Río de Oron vapautuksen kansallinen rintama (Polisario-rintama) vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan unionin neuvoston oikeudenkäyntikulut.**
- 4) **Belgian kuningaskunta, Saksan liittotasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Portugalin tasavalta, Euroopan komissio ja Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader) vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset